

kdaj strani izjemno pripovednih risb s svinčnikom preidejo v strani s tiskanim besedilom in te zopet nazaj v risbo. Prevajalec **Andrej Hiti Ožinger** je skrbno sledil urarski natančnosti knjige tudi tam, kjer je avtor knjigi dodal vse potrebne podatke o okoliščinah zgodbe in o virih, ki so bili podlaga za zgodbo, pa vse do opreme in tehničnih podatkov o knjigi. Knjiga je tako tudi navdih za raziskovalne bralce, vsekakor pa namenjena samostojnim bralcem vseh starosti in okusov.

Založba Mladinska knjiga je z izdajo te knjige obogatila knjižne police za otroke in mladino z monumentalno zgodbo o čarobni tehnični spretnosti na začetku 20. stoletja, hkrati pa slovenščino uspešno preizkusila s sodobnim skriptovizijskim pripovedništvom.

Izvirnih slovenskih poučnih knjig je malo, še manj je tistih, ki so vsestransko domišljene in inovativne. Podobno je drugod po svetu, kjer prevladujejo enciklopedijske knjige, ki temeljijo na bogatem slikovnem gradivu in nizanju informacij, ne pa na njihovi sistematični in poglobljeni razlagi, predvsem pa se mlade bralce vedno znova podcenjuje z vztrajnim vračanjem k popularnim temam, od gusarjev, preko vesoljskih ladij do živalskih mladičkov in baleta.

Kvalitetna protiutež omenjenemu je knjiga ***Kako sem otrokom razložil demokracijo*** avtorja **Mira Cerarja**, profesorja teorije prava in države, filozofije prava in primerjalnega prava na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

Ob razlagi pojma demokracije nam avtor razgrne najpomembnejše elemente politične filozofije, zgodovine družbene ureditve in slovenske državne ureditve. Vse razlage so domišljeno urejene in opremljene s primeri in pojasnili iz vsakdanjega življenja. Poglavja se zaključujejo s slovarčki pogosto sicer znanih, a zgolj približno razumljenih pojmov.

S tem avtor spretno izpostavi in hkrati reši zagato iz našega vsakdanjega življenja, ko dnevno pogosto uporabljenih pojmov v resnici ne razumemo najbolje, pa čeprav predstavljajo osnovo za vsak uspešen dialog.

Eksaktno besedilo ves čas »pobalinško« spremljajo **stripi Izarja Lunačka**, doktorja filozofije in izkušenega striparja. S svojo risbo obravnavane teme kritično aktualizira v prizore politične stvarnosti in jih skrajno komično pristri.

Knjiga, ki je po svoji organiziranosti in aparatu sicer namenjena otrokom, bo nedvomno pomembno dopolnila poznavanje temeljnih pojmov iz našega družbenega življenja marsikateremu odraslemu bralcu in ga hkrati, ob pogledu na Lunačkove stripe, nasmejala do solz.

Cankarjeva založba je torej s to knjigo nedvomno zapolnila dolgoletni manko tako v slovenskem kot širšem literarnem prostoru, z njo pa pogumno načela abstraktnejšo plat vsakdanjika, najpogosteje občuteno kot nerazumljivo, suhoparno domeno odraslih, ki pa jo v knjigi mladim bralcem avtorja brez nepotrebnega poenostavljanja razložita in razbremenita s potrebno komično razdaljo.

Darja Lavrenčič Vrabec

1000 UND 1 BUCH 2009

Prva številka avstrijske revije *1000 in 1 knjiga* je posvečena vodi kot simbolnemu elementu, ki že od pradavnine vzbuja pri ljudeh čaščenje in občudovanje. Reke, jezera in morje so tudi v mladinski literaturi pogosta in pomembna prizorišča in kreatorji človeških usod.

Christine Knödler v prispevku »Ist Wasser männlich ?« (Ali je voda moška stvar?) na izbranih primerih iz klasične mladinske literature prikaže, da morje predvsem moškemu spolu omogoča, da se spopade sam s seboj in dozori, da premaga strah in posmehovanje in se odlikuje z junaštvom. Poteši tudi svojo željo po pustolovščini, spoprime se lahko s smrtjo, celo za ceno svojega življenja (npr. zgodbe o Odiseju, Robinsonu, o kapitanu Ahabu, Vike Vikingu in druge). Zgodbe, v katerih so glavne osebe ženskega spola in se navezujejo na morje, so drugačne, povezane so s trpljenjem (npr. o ribiču in njegovi ženi bratov Grimm), z žalovanjem (npr. o mali morski deklici H. C. Andersena), ali pa prinašajo nekaj čisto nekonvencionalnega (npr. Pika Nogavička A. Lindgren navdušeno pripoveduje o plovbi po morju, ki te napolni z lepoto in neizmerno svobodo).

Heidi Lexe v prispevku »Down to the River« (Dol k reki) analizira knjige, v katerih so zgodbe povezane z vodo in s smrtjo, ki pogosto pomeni breme za preživele svojce in prijatelje.

Heinke Ubben v prispevku »Durch die Wüste (Skozi puščavo) opozori na mladinske knjige, v katerih se zgodbe dogajajo v puščavi, kjer je preživetje težko in nevarno ravno zaradi pomanjkanja vode. Zato je puščava za posameznika lahko velika preizkušnja, je pa tudi življenjski prostor za mnoga nomadska ljudstva, prizorišče vojn, rasizma, seksizma, a tudi ljubezni in prijateljstva. Puščava je po A. de Saint-Exupéryju najlepša in najbolj žalostna pokrajina na svetu. Vse to nam sporočajo knjige: *Hinani – hči puščave* (Federica De Cesco), *Neskončna zgodba* (Michael Ende), *Jim Knof in strojevodja Lukas* (Michael Ende), *Po puščavi* (Karl May), *Mali princ* (Antoine de Saint – Exupéry, *Čas škorpionja* (Michael Wallner).

Franz Derdak v prispevku »Gefriert heisses Wasser schneller?« (Ali vroča

vodo hitreje zamrzne?) pregleda številne knjige za otroke in mladostnike, ki v zgodbah ali pa kot informativne izdaje govorijo o vodi, o njenih različnih agregatnih stanjih, o pomenu čiste pitne vode, o ekoloških spremembah, na katere je potrebno nemudoma reagirati, o življenju ob in v vodi ter o lepotah sladkih voda in morij.

Klaus Nowak v prispevku »Kein Leben ohne Schreiben« (Brez pisanja ni življenja) predstavlja plodovito in večkrat nagrajeno angleško pisateljico Geraldine McCaughrean, ki je znana tudi po uspešnih priredbah bibličnih, antičnih in drugih klasičnih zgodb za mlade bralce, tudi zgodbe o Noetu in vesoljnem potopu.

Prispevek Nicole Kalteis »Im Kanal: Gangster, Ratten und Tote« (V kanalu: gangsterji, podgane in mrliči) je literarni in filmski pohod po kanalih, po podzemnem svetu prevarantov, umazanije, teme in smrti.

Zakaj se je mlada angleška pisateljica Sally Nicholls odločila napisati za mlade knjigo o bolezni in smrti, pripoveduje Siggí Seuss v prispevku »Alle Schriftsteller sind so« (Taki so vsi pisatelji). Za svoj prvenec *Ways to live forever* (*Kako postaneš nesmrten*) je Nichollsova prejela številne nagrade, zgodba o dečku z levkemijo pa je prevedena že v 16 jezikov.

Marlene Zöhrer v prispevku »Maritimer Terror oder Flucht der Klischees?« (Morski teror ali prekletstvo klišejev?) ugotavlja, da za večino še vedno zelo priljubljenih knjig o piratih veljajo stereotipi oz. da je v tem žanru zelo malo izvirnih in kvalitetnih odstopanj.

Lukas Bärwald v prispevku »Rauschen und Schaukeln« (Šumenje in zibanje) predstavlja pisatelja Heinza Janischa, katerega zgodbe so tesno povezane z morjem.

Sarah Wildeisen v prispevku »Das Meer. Metapher für das grosse Unbekannte« (Morje. Prisposoba za veliko

neznanko) omenja, da je morje v literaturi še vedno najpogosteje povezano z romantično predstavo o nečem skrivnostnem, neskončnem in nepredvidljivem, obstajajo pa seveda tudi knjige, ki odkrivajo stvarni svet morja in življenja v njem ter govorijo o pomenu varovanja tega sveta. Z analizo nekaterih slikanic opozori na zanimive sodobne avtorje in ilustratorje s to tematiko.

Dela Petra Schössowa, nemškega avtorja številnih, tudi nagrajenih slikanic (za nekatere je tudi sam napisal tekst), predstavi Christine Knödler v prispevku »Sehmann, zu Land« (Opazovalec s kopnega). Avtor, rojen v Hamburgu leta 1953, živi od nekdaj ob vodi. Čeprav se sam sicer ni podajal na potovanja po širnih morjih, pa dobro pozna vse morske »Stimunge« in jih zna tudi imenitno upodobiti.

Da je knjiga dragocenost, kot pravi Bruno Blume v naslovu svojega prispevka »Ein Buch: eine Kostbarkeit«, je razbrati tudi iz njegove predstavitve posebnih slikanic, ročno izdelanih iz papirja in recikliranega materiala, ki so res pravi unikati.

Tematika **druge številke** so prizorišča mladinskih literarnih del. Reinhard Ehgartner v prispevku »Der Held und sein Schauplatz. Zum Verhältnis von Raum und Figur« (Junak in njegovo prizorišče. O odnosu med prostorom in likom) na primerih iz mladinske literature pokaže, da kraj dogajanja zmeraj osvetli tudi značaj junaka zgodbe.

V prispevku »Von aussen nach innen und zurück. Literarische Figuren und ihre transzendente Obdachlosigkeit« (Od zunaj navznoter in nazaj. Literarni liki in njihovo nadčutno brezdomstvo) Nicole Kalteis na treh primerih iz mladinske literature opiše željo po prekoračitvi meja in oblikovanju lastne osebnosti.

V knjigi Meg Rosoff *Was wäre wenn (Kaj bi bilo če)* je deček David po smrti svojega enoletnega bratca prepričan, da ga preganja usoda. Temu naj bi ubežal s spremembo svojega imena in zunanosti. V zgodbi so zabrisane meje med resničnostjo in domišljijo. V knjigi Margaret Wild *Jinx (Prinašalec nesreče)* skuša najstnica Jen z močno voljo in s pogumom premagati povprečnost, v kateri živi, in doseči v življenju nekaj več. Fant Dominik v knjigi Paulusa Hochgattererja *Caretta Caretta (Kareta – želva)* pa skuša zabrisati svoj pravi jaz tako, da si izmišlja zgodbe o sebi glede na trenutno okolje.

Bruno Blume v prispevku »Stadt – Urbanisierung im Bilderbuch« (Mesto – Urbanizacija v slikanici) opozori na premik upodabljanja prostora v slikanicih. Od zgodb, ki so idealizirale podeželje, se je zgodil premik k zgodbam, v katerih prevladuje kot prostor dogajanja mesto. Čeprav je posameznik v mestnem okolju bolj zgubljen, čeprav ga lokacija bivanja v mestu socialno opredeljuje in čeprav je mesto lahko prostor nevarnih pasti, je mesto vendarle dom, kjer otrok najde svoja zadovoljstva. Med avtorji, ki z odlično likovno govorico prikažejo mesto kot kraj dogajanja, Bruno Blume še posebej ceni Andersenovega nagrajenca Jörga Müllerja.

O zgodbah, v katerih je prostor dogajanja zunanji in notranji svet literarnega lika, razmišlja Heidi Lexe v prispevkih »Eine fortgesetzte und systematisierte Erkundung spezifisch kinder- und jugendliterarischer Erzählräume (Sistematično proučevanje otroških in mladostniških literarnih pripovednih prostorov)«, objavljenih v tej in naslednjih dveh številkah.

Življenjsko pomemben bivalni prostor je tudi hiša. O tem piše avtorica številnih poučnih knjig s področja umetnosti Susanna Partsch v prispevku »Wie baue ich ein Buch oder wie schreibe ich übers Ba-

uen? Zur Entstehung des Buches: *Wie die Häuser in den Himmel Wachsen* (Kako gradim knjigo ali kako pišem o gradnji? O nastajanju knjige: *Kako rastejo hiše do neba*).

Beg iz realnega sveta oz. prikrivanje svojega bistva je možno tudi s spremembo zunanjšega izgleda. Z izbiro obleke oz. navdušenjem nad modnimi trendi se da marsikaj prikriti. O mladinskih knjigah na to temo piše Barbara Slechta v prispevku »Moden – Medien – Maskerade« (Modno – mediji – maškarada).

Preobleki se niso izognili niti klasični literarni junaki, ki so jih sodobni ilustratorji postavili na modno pisto magazina v trendovskih oblačilih in s tem duhovito popestrili nekaj strani. Med ilustratorji je tudi Stefanie Harjes, ki v pogovoru s Heidi Lexe v prispevku »In Unterhosen und Gummistiefeln« (V spodnjih hlačah in gumijastih škornjih) spregovori o svojih likovnih upodobitvah literarnih likov.

Silke Rabus v članku »Alte Badewanen und Designer – Sessel« (Stare kopalne kadi in dizajnerski stol) ugotavlja, da so v slikanicah sicer pogosti prizori notranjosti hiš, stanovanj in posameznih prostorov v večini primerov starinski oz. da so moderno oblikovani prostori in pohištvo sila redki.

Nemška ilustratorka Antje Damm, po izobrazbi arhitektka, poskuša biti v svojih slikanicah čim bolj verodostojna. Vključuje tudi fotografijo, kar je danes redkeje, kot je bilo npr. v 70-ih letih prejšnjega stoletja. Poleg svojih estetskih kriterijev pa upošteva, še posebej ko ilustrira za otroke, načelo relativnosti. O svojem delu govori v prispevku »Was ist schön?« (Kaj je lepo?).

Sarah Wildeisen v prispevku »Landschaften ohne Ende?« (Pokrajine brez konca?) opozori na nekaj slikanic, v katerih panoramski pogled na svet spodbudi zanimanje in veselje do opazovanja.

Ilustratorka Susanne Strasser v svojem prispevku »Die Tapete« (Tapeta)

opiše vlogo tapet v preteklosti in njihovo uporabo danes; opozori na spreminjanje estetskega okusa in o primernosti vnašanja tapet in kolaža v ilustracije knjig za otroke.

Jens Thiele predstavi v prispevku »Jandl trifft Junge« (Jandl sreča Junga) delo tankočutnega ilustratorja Normana Junga, ki skupaj s pesnikom Ernstom Jandlom ustvarja odlične knjige za otroke. V letu 2009 sta imela skupno razstavo v hiši literature na Dunaju.

Plakat, priložen tej številki magazina, z navedbami dobitnikov avstrijske nagrade za mladinsko književnost 2009, Österreichischer Kinder- und Jugendbuchpreis, dopolnjujejo v tej številki objavljene analize naslednjih nagrajenih knjig: Heinz Janisch, Wolf Erlbruch: *Der König und das Meer* (*Kralj in morje*), dveh knjig za otroke: Heinz Janisch, Linda Wolfsgruber: *Finns Land* (*Finova dežela*), Albert Wendt, Christian Hochmeister: *Betti Kettenhemd* (*Beti, verižna jopa*) in poučne knjige: Michael Stavarič, Renate Hubinger: *BieBu* (*Knjiga o čebelah*). Posebej so na kratko predstavljene še ilustratorke nekaterih nagrajenih knjig: Dorothee Schwab, Monika Maslowska, Renate Habinger, Linda Wilfsgruber in Vrena Ballhaus.

V bogati rubriki recenzije je posebej opozorjeno na nemške prevode knjig uspešne angleške avtorice Hilary McKay in na nemški prevod zanimive knjige *Klick!* (*Klik!*), v kateri je deset angleških avtorjev – vsak s svojo kratko zgodbo – skupaj napisalo roman.

V tej številki sta objavljeni tudi privlačni vabili na sedemdnevno poletno šolo za ilustratorje in sedemdnevno poletno šolo za animatorje branja (cena za vsako je znašala okrog 300 evrov).

V **tretji številki** se avtorji prispevkov ukvarjajo z mladinskimi knjigami, v katerih se dogajanje razvija s prehajanjem iz zunanjšega sveta v notranji svet knjiž-

nega junaka in obratno. Tudi prostor in čas sta del tega prehajanja.

Kathrin Steinberger v prispevku »An der Schwelle« (Na pragu) obravnava knjige, v katerih je pomemben prestop preko praga, ki lahko vodi v fantazijski svet, lahko pa tudi v onostranstvo ali v smrt. Včasih je treba zbrati pogum, prestopiti prag in začeti novo, drugačno življenje. Kot primere navaja dela L. Carolla, J. Gaarderja, C. S. Lewisa, A. Lindgrenove, W. Erlbrucha, C. Nöstlingerjeve, J. K. Rowlingove, J. R. R. Tolkiena in še nekaterih.

V prispevku »Erlkönig versus König Ödipus« (Vilinj kralj proti kralju Ojdi-pu) Ernst Seibert razmišlja o terminu literatura za otroke in terminu literatura za mladostnike, adolescente. Med literaturo za mladostnike in literaturo za odrasle ni ostrega praga. Zanimiva je literatura o otroštvu in o lastni družini, ki je sicer namenjena odraslim, a je napisana z gledišča otroka ali mladostnika. Posebej izrazit je odnos sin – oče, ki je prisoten od antike do danes in se izraža skozi konflikt med sinom in očetom, preko iskanja očeta, do problemov v tako imenovani brezočetovski družbi.

Pisatelj Jürg Schubiger, prejemnik Andersenove nagrade leta 2008, je za to številko prispeval razmišljanje o svoji bralni izkušnji »Über die Schwelle zum einsamen Lesen« (Korak do samostojnega branja).

Pomemben prostor dogajanja v mladinski literaturi je tudi vrt, zagrajen prostor, v katerega je treba vstopiti in iz njega izstopiti, prestopiti torej prag. Vrt je lahko prostor realnega doživljanja okolja, pa tudi varno zatočišče, kjer je možen prestop v namišljen svet. V prispevku »Zwischen Himmel und Erde« (Med nebom in zemljo) Veronika Freytag na izbranih primerih iz svetovne mladinske literature obravnava tipologije vrtov, ki so prizorišča različnih zgodb.

Christine Knödler v prispevku »Von Anfang bis Ende: Was den Menschen bewegt« (Od začetka do konca: kaj premakne ljudi) obravnava tiste mladinske knjige, ki govorijo o človekovem notranjem prestopanju meja. Človek meje potrebuje zato, da ga ščitijo in da jih prestopa. V klasični in sodobni mladinski literaturi so ta prestopanja povezana z notranjim bojem med dobrim in zlom, s premagovanjem strahu in celo s tveganjem lastnega življenja.

Gerald Hödl je napisal kratek, a zanimiv članek »Menschen ritualisieren Übergänge« (Ljudje ritualizirajo prehode) o različnih običajih po svetu, povezanih s tradicijo, rituali, religijo.

Tanja Lindauer v prispevku »Hautunreinheiten und andere Katastrophen« (O nečisti koži in drugih katastrofah) razpravlja o opisih obdobja pubertete (med 11/12 in 15/16 letom starosti) v mladinski literaturi. Tako obdobje pubertete kot mladostniška literatura sta prag, ki odpira vrata v svet odraslih in literature za odrasle. Knjižni junaki, pubertetniki, so v večini primerov obremenjeni s spremembami lastnega telesa, v iskanju identitete se navdušujejo nad pirsingi in tatuji in se začno zanimati za spolnost in drugi spol. Ob zunanjih, fizičnih spremembah pa se spreminjajo in razvijajo tudi na duhovni ravni.

Za življenjski korak, za prestop v nekaj novega, drugačnega in za iskanje samega sebe gre tudi v številnih »Road Novels« (cestnih novelah). Ker mladi junaki še nimajo voznškega izpita, potujejo z avtomobili kot sopotniki ali štoparji, večinoma pa potujejo z vlaki in avtobusi. Denarja ponavadi nimajo, zato se pogosto vozijo na črno. Potovanja so priložnosti za spoznavanja drugih ljudi, za preizkušanje lastne iznajdljivosti, predvsem pa so poti do nečesa novega, drugačnega. O tovrstnih knjigah piše Susan Kreller v prispevku »Wachsen auf Rädern« (Rasti na kolesih).

Prevajalka Gabriele Haefs v prispevku »Von Schwellen und Schwellenangst beim Übersetzen« (O pragih in strahu pred njimi pri prevajanju) piše o lastnih prevajalskih dilemah: kako npr. prevesti neko zastarelo besedo ali pa nek dogodek iz zelo drugačnega kulturnega okolja. Če se odloči za zvestobo originalu, obstaja velika možnost, da bralec pomena ne bo razumel, pomensko ustrezne priredbe pa jo navdajajo s pomisleki.

Siggi Seuss se v prispevku »Herumwandern und zurückblättern« (Opazovati in ponovno prelistati) pogovarja z nizizemsko pisateljico Truus Matti ob izidu njene prve knjige *Prestopite, prosim!* Govori o deklici, ki mora ob smrti svojega očeta razčistiti sama s seboj in z občutkom lastne krivde.

Prehodi, pragi so usodni prestopi tudi za ljudi, ki se izselijo iz svoje domovine v drugo deželo. V novem okolju se srečujejo z različnimi problemi, a najmočnejše napetosti se zaradi konflikta med tradicijo in integracijo porajajo znotraj družin. O mladinskih knjigah s tovrstno tematiko piše Lukas Bärwald v prispevku »GrenzgängerInnen im Spannungsfeld von Migration und Familie« (Izseljenci, razdvojeni med migracijo in družino).

»Zwischen Zwischenreichen« (Na meji) je naslov prispevka Caroline Roder, v katerem obravnava mladinske knjige z vojno tematiko. Pisanje vojnih knjig je bilo in je pogojeno z družbenim odnosom do te tematike in s pomembnostjo sporočila. Knjige o vojni so v glavnem poučne in pogosto nagovarjajo tudi odrasle. V času, ko je zaradi televizije in računalniških igrice vojna postala del otrokovega vsakdana, bi moralo biti pisanje vojnih knjig za mlade posebej odgovorno ustvarjalno dejanje.

Marlene Zöhrer v prispevku »Zwischentitel. Oder: warum man selten nackte Texte trifft« (Vmesni naslov. Ali: zakaj so goli teksti redki) piše o pa-

ratekstu (vsebuje ime avtorja, naslov, spremno besedo, ilustracije). Gre za prag med tem, kaj je zunaj in kaj je notri, za prag, ki ni ovira, ampak je most med literarnim tekstom in diskurzom o besedilu. V prispevku je razčlenjena vloga navedbe avtorja, prevajalca, založnika; vloga posvetila, mota, predgovora in opomb.

V rubriki recenzije sta dva prispevka, posvečena avtorju in ilustratorju Ericu Carleju in njegovi slikanici *The Very Hungry Caterpillar* (*Zelo lačna gosenica*), ki že štirideset let osvaja otroke in odrasle.

Zadnja, **četrta številka** iz leta 2009, je posvečena mladinski literaturi s prevladujočo mračno tematiko, ki je vezana na prizorišče dogajanja ali pa na duševnost literarne osebe.

V tem duhu je na naslovnici črno-bela ilustracija Hannesa Binderja, imenovanega tudi 'črni slikar'. Na drugi strani je krajši prispevek o ilustratorju »Der Schwarze Binder« (Črni Binder), ki ga je napisal Franz Lettner.

Nicole Kalteis v prispevku »Worüber du nicht sprechen kannst, darüber musst du schreiben« (O čemer ne smeš govoriti, moraš pisati) govori o tabujih, skrivnostih in neizrečenem v literaturi. Precej podrobno se posveti spremembi pomena besede tabu skozi čas. Besedo tabu je leta 1780 prinesel James Cook iz indonezijskega sveta in je v tedanjem prevodu pomenila svete predmete, nekaj nedotakljivega in prepovedanega za neposvečene ljudi. V 20. stoletju je bil uporabljen za kulturnokritične in politične fenomene in kot ključni pojem v kulturni antropologiji in znanosti o verstvih. Leta 1913 je v študiji *Totem und Tabu* (*Totem in tabu*) Freud prvi prepoznal moralno dimenzijo tabuja; opisal je njegovo povezavo z nezavednim. Tabu je za Freuda prakonflikt človeštva, ker se človek zaradi njega nahaja v dvojni situaciji: tabu je zanj nekaj od zunaj prepovedanega, is-

točasno pa ima neizmerno notranjo željo, da bi ga spoznal. Prav to je po mnenju Michaela Brauna naredilo tabu za nekaj fascinantnega. Okrog leta 1968 je pomen izraza tabu dobil še politične dimenzije, k čemer sta pomembno prispevala Margarete in Alexander Mitscherlich, ki sta v svoji knjigi *Die Unfähigkeit zu trauern. Grundlagen kollektiven Verhaltens (Nezmožnost žalovanja. Osnove kolektivnega vedenja)* opisala tabu kot miselno zavrtost in prepoved spraševanja. Družbenopolitični učinek tabuja je kot prikrita mržnja, ki vodi do zaostalosti družbe oziroma jo omejuje. K spreminjanju odnosa do tabujev je veliko prispeval članek Leslieja Filderja *Cross the border, close the gap (preko roba, do globeli)*, ki govori o povezavi med trivialno in visoko kulturo. Devetdeseta leta prejšnjega stoletja je Walter Schmitz označil že za desetletje rušenja tabujev, vendar tabuji tudi v mladinski literaturi še vedno odražajo družbene, moralne, religiozne in pedagoške koncepte določenega okolja. Čeprav so v mladinsko literaturo prodrle teme, ki obravnavajo spolnost, nasilje, samomore, vojne in skupaj z njimi tudi banalno izražanje, še vedno obstajajo meje, ki se jih naj ne bi prekoračilo. Za tem največkrat stojijo pedagoški motivi. Nicole Kalteis prikaže oblike prikrievanja na posameznih primerih iz mladinske literature.

Heinke Ubben v prispevku »Literarische Abstiege in Höhlen und Gruften« (Literarni spusti v brezna in grobnice) obravnava prizorišča v mladinskih knjigah, kjer se odvija borba med dobrim in zlom in kjer se skrivajo odgovori na vprašanja o smrti.

Skrivališča in skrivanja za drugimi imeni so v času nacizma nekaterim omogočila preživetje. O knjigah s tovrstno tematiko piše Kathrin Wexberg v prispevku »Hidden Children« (Skrivani otroci). Knjigi *Lienekini zvezki*, pisma ki jih je med drugo svetovno vojno pi-

sal Jacob van der Hoeden svoji hčerki, ki je bila skrita pri drugih ljudeh, in knjiga *Deklica s tremi imeni* izraelske pisateljice Tami Shem-Tov govorita o holokavstu. Siggi Seuss se v prispevku »Immer war da diese Angst« (Vedno je bil prisoten strah) pogovarja z Lieneke Nili Goren o tem, kako je preživljala svoje otroštvo, ko se je morala ločena od staršev pod drugim imenom in pri drugih ljudeh skrivati pred nacisti in kaj so ji pomenila pisma, ki ji jih je pisal oče. V pogovor je vključena tudi pisateljica Tami Shem-Tov, ki je napisala knjigo o Lienekinem otroštvu. Obe, Nili Goren in Tami Shem-Tov sta želeli, da knjiga pri mladih bralcih ne bi vzbujala le groze, ampak bi sporočila, da se tudi v najtežjih razmerah najdejo dobri ljudje, ki so pripravljeni pomagati.

Felix Dietlinger v prispevku »Reality Sandwiches« (Resničnostni sendviči) analizira mladinske knjige, v katerih je pripovedna strategija utvara, blodnja literarnega junaka. Zanima ga, kje se blodnja začne oz. kje se normalnost konča, in kdo lahko to določi.

Stefan Slupetzky, uspešen pisec knjig za mladino in za odrasle, v prispevku »Die Unterwelt« (Podzemlje) razmišlja o spodnjem svetu in zaključuje, da je podzemlje v ljudeh samih.

Robert Buchschwenter v prispevku »Heute Velvet, früher Underground« (Danes donosno, včasih podtalno) razčiščuje pojem undergrounda v glasbi in kdaj in kako lahko postane mainstream.

Christina Ulm v prispevku »Von Lebenden und Toten auf literarischen Friedhöfen« (O živih in mrtvih na literarnih pokopališčih) obdela nekaj mladinskih knjig, v katerih so prizorišče dogajanja pokopališča. Grobovi so lahko spoštljiva mesta spomina na ljube pokojne osebe, lahko so skrivališča tistih, ki so zaznamovani z neumrljivostjo, kot vampirji, pod zemljo pa so lahko tudi zanimiva prebivališča nekaterih živali.

Sonja Loidl v prispevku »Hinunter in die Dunkelheit« (Dol v temo) obravnava novejšje fantazijske knjige za mlade, v katerih je dogajanje prenešeno v temačno, skrivnostno, grozljivo podzemlje, kjer so najrazličnejša strašljiva in zlobna bitja. Izjemoma to podzemlje ni spodaj ampak na površju, vanj pa se vstopa skozi neko oviro, kot je na primer zid. Prav tako je lahko podzemlje izjemoma tudi skrivališče dobrih, pozitivnih junakov.

Marlene Zöhrer v prispevku »Die Untertöne« (Podtoni) na posameznih primerih opozori, da lahko bralci tudi v knjigah za mlade preberejo marsikaj med vrsticami (npr. ironijo, nasprotni pomen od tistega, kar je napisano, ali celo kritiko aktualne politike).

Silke Rabus v prispevku »Die Bilder, die ich suche ...« (Slike, ki jih iščem ...) predstavi zanimivo in uspešno nemško ilustratorko Susanne Janssen, ki je bila

leta 1997 nagrajena z zlatim jabolkom na bratislavskem bienalu ilustracij in leta 2008 z nagrado Deutscher Jugendliteraturpreis (nemška nagrada za mladinsko književnost).

V prispevku »Hinter sieben Brücken« (Za sedmimi mostovi) analizira Caroline Roeder nekaj od sicer številnih mladinskih knjig, ki so izšle ob 20-letnici padca berlinskega zidu. Ugotavlja, da so to pretežno poučne knjige, ki podajo predvsem zgodovino DDR, na področju leposlovja pa še ni dobre knjige na to temo.

Med knjižnimi ocenami velja opozoriti na oceno knjig o arheologiji Franza Derdaka in na dve oceni Biblije, katere avtorica prirejenega teksta je Sybil Gräfin Schönfeldt, avtor ilustracij pa Klaus Ensikat. Ocene sta napisala Jens Thiele in Heidi Lexe.

Tanja Pogačar